

12138, 10988, 15590, rima amb *cerimònia*; *fer querimònia* en doc. de 1460: «que los capitols dels molins fossen legits, atès que per alguns és feta *querimònia* de multuras» (*Man. Ardits* II, 334); doc. de 1538 «los --- consellers anaren al monastir --- per remediare las *querimònias* fetas per los parents de algunas monjas --- qui eran maltractadas contra rahō» (ib. IV, 38); 1581, ib. v, 285; *quiri-*, en el *Curial (AlcM)*], pres del ll. *querimonia* 'plany', 'discòrdia entre marit i muller'. Com a sinònim de *querella* 'reclamació judicial' apareix en els documents llatins de la baixa època (Rodon Binué, *l. c.*, s. v.). Evidentment es va usar també un verb *querimoniari*: L. d'Aversó, § 14.4, posa: «*querimonià*, ço és, *fer querimònia* o clam», i de fet en un document en llatí, de 1140, es llegeix «--- unde ipsi *querimoniabantur* ex nobis ---» (Rodon Binué, *l. c.*, p. 212). Cf. CABERMONI.

¹ Sobre l'ús de la variant *querella* en ll., veg. DECH IV, 716b59ss. — ² Veg. exemples de *querela*, *querelare*, *querelator*, en E. Rodon Binué, *El lenguaje técnico del feudalismo*, Bna. 1957, pp. 210-11. — ³ El mot fou usat en context semblant per Peire Vidal (c. 1200): aquest referint-se a la reina d'Aragó diu «--- mais regina vera / no sai e-l mon, e si n'hai mainta quista, / e no trob plus ses tort o ses *querelha*, / mas ilh es franc' e leials e grazida» (Appel, § 24.40); hi apareix en rima amb *aparelha*, *aconselha* etc. — ⁴ Notem que JCor. té registrat *querellar-se* 'queixar-se', 'planyer-se' al Boixar (Maestr.), 1934: «l'animal se *keréle*». — ⁵ Però no per això deu considerar-se un castellanisme, puix que està ben documentat en la llengua antiga i després amb els seus derivats. Modifiquem, doncs, l'opinió expressada en el DECH IV, 717a, on es pensava si no seria un castellanisme antic. — ⁶ D'ací creu JCor. que no es justifica la seva absència en el REW de M-L. — ⁷ En oc. ant. *querelha* ja apareix en rima (c. 1200), veg. n. 3, i figura a més en un text en prosa del S. xv: «Aras yu demandi si lo rey, quant devant luy sera venguda aquela *querelha*, deura el entre aquest dos jutghar batalha?» (Bartsch, 432.8); es troben també derivats propis com *querelb*, *querelriu* (veg. PSW, s. v.).

Querent, V. *querre* (QUESTIÓ) *Querequec* 'flor de rosella', V. *quiquiriquic* *Queressana* 'bóta de vi de Xerès de certa mida per a fer tornar el vi ranci' (DAG): evident catalanització de l'adj. cast. *jerezana* 'de Xerès' *Querimònia*, V. *querella* *Querir*, V. *qüestió* *Querma*, V. *quermes* *Quermaki*, com a variant (gràfica?) de *carmesí* (de l'hispano-àrab *qarmazí*) apareix en un inventari del rei Martí: «Item dues dalmàtiques del prop dit tercenell ab peraments de atzeytoni vellut *quermaki* brocat d'aur ab fresadura entorn les mànegues» (*Misc. Fabra*, 166)

QUERMENAR. Encara que la bona grafia és amb *ca-* i ja hem estudiat el mot s. v. CARMENAR (II, 577a55ss.), suplementem ací aquell article amb les cites de la grafia que li dona el *Decam.* cat. (a. 1429)

que constitueixen la documentació més antiga d'aquesta paraula: li dona el sentit de 'sacsejar fortament, sacsejar-se' (ll. CARMINARE 'cardar, batre'): «prenent-lo per les spatles lo comensà a *quermenar* e a cridar, dient --- e a la fi, sentint-se *quermenar* ---»; «*vos quermenau* bé, que si axí-s *quermenava* aquest perer, no-yc romandria alguna pera» IX, § 6, 535.15; VII, § 9, 428.4 (sempre traduïnt *dimenare*, *dimenarsi*).

QUERMES, insecte hemípter, cotxinilla', amb l'antiquat *alquermes* 'electuari en la composició del qual entrava la cotxinilla', ve de l'ar. *qármaz* 'cotxinilla, quermes', i aquest del persa *kirm* 'cuc' (parent llunyà del ll. *vermis*). □ 1.ª doc.: Lab. 1840, *quermes* 'insecte' i 'quermes mineral, preparació amb antimoni'.

Troben *alquermes* en una sèrie d'obres valencianes de la segona meitat del S. xv: *Spill*, 8370; 1474, *Trobes Verge Maria (AlcM)*, i en *Lo primer del Cartoxà* (1496) de J. Roís de Corella: «Vida dels morts, dels smortits *alquermes*, per gran dolor stigués smortida; com no morís fou singular miracle» (DAG.), i després encara en una obra de 1776, *Remeis* de Fr. D. Font (ib.) i en Escrig (1851). *AlcM* dona, a més, *querma* 'larva de color groc, que es cria en el taronger' (Horta de València).

Del mateix mot àrab, però per l'intermediari hispanoàrab *qarmazí*, prové CARMESI. Més dades hispàniques relacionades amb *quermes* es donen a l'article *carmesí* del DECH.

Quern, *qüern*, *qüerna*, *quernal*, *qüernar*, *qüernet*, V. *quatre* *Qüerneta*, variant de *corneta* (per la seva banda, forma variant de *cornella* 'ocell de la família del corb'), que és usual a la zona de Dènia i la Marina (II, 940a52ss.); *qüerneta* deu córrer a la comarca d'Alcoi car Martí Gadea, que era d'allí, el dona en el seu *Vocab. val.* «*cuerneta* o *cornella*» (p. 71) i l'usa en la seva obra folklòrica: «eixe ruido --- de les serps, sacres, y alcursons giulant, y dels musòls y *qüernetes* fent mèu, mèu com si foren gats» (*T. del Xè* I, 278); segons els nostres informes es diu també a Elx. *Querol*, V. *quer* *Querós*, V. *quera* *Querot*, V. *quer Querota*, V. *quera* *Querques* (*Don ~*) 'presumit, vanitós' (Mall., DAG), deformació del cast. *Jerjes (AlcM)*. *Querre*, V. *qüestió* *Querrina*, interj. amb què els pastors criden les ovelles (Mequinença, Baix Cinca), variant *quirrina* a Maella (Matarr.), *AlcM*; fet a base de la síl·laba *krr*; veg. també *quicsè*

QUERUBÍ, pres del ll. *cherubim*, i aquest de l'hebr. *kerubim*, plural de *kerub* id. □ 1.^a doc.: *cherubins*, StVicentF, *Sermons* I, 34.11, i en Sor Villena, *Vita Chr.*, cap. 1; escrit *cherobí* en *Lo quart del Cartoxà* (1495) de J. Roís de Corella, «--- la sancta sanctorum hon era la arca ab los *cherobins* que la cobrien» (DAG.). És possible que StVicentF pronunciés el mot amb *š*, car escriví *xerubins* en *Quar.*, p. 93.83, i *AlcM* ens en dona un altre ex. de c. 1450 («--- àngels *xerubins* ---»), i esmenta, a més, el nom de lloc mall. *Son Xerubí*, escrit *Sos Xerubins* en doc. de 1741 (BSAL